

Systeeminen työote lastensuojelun sijaishuollossa

Perhehoidon maakunnallisen yhteiskehittämisen kahdeksas
tapaaminen ja sosiaalityön työkokous

Pia Lahtinen
Kehittämispäällikkö
Pesäpuu ry
etunimi.sukunimi@pesapuu.fi

VALTAKUNNALLINEN
LASTENSUOJELUJÄRJESTÖ

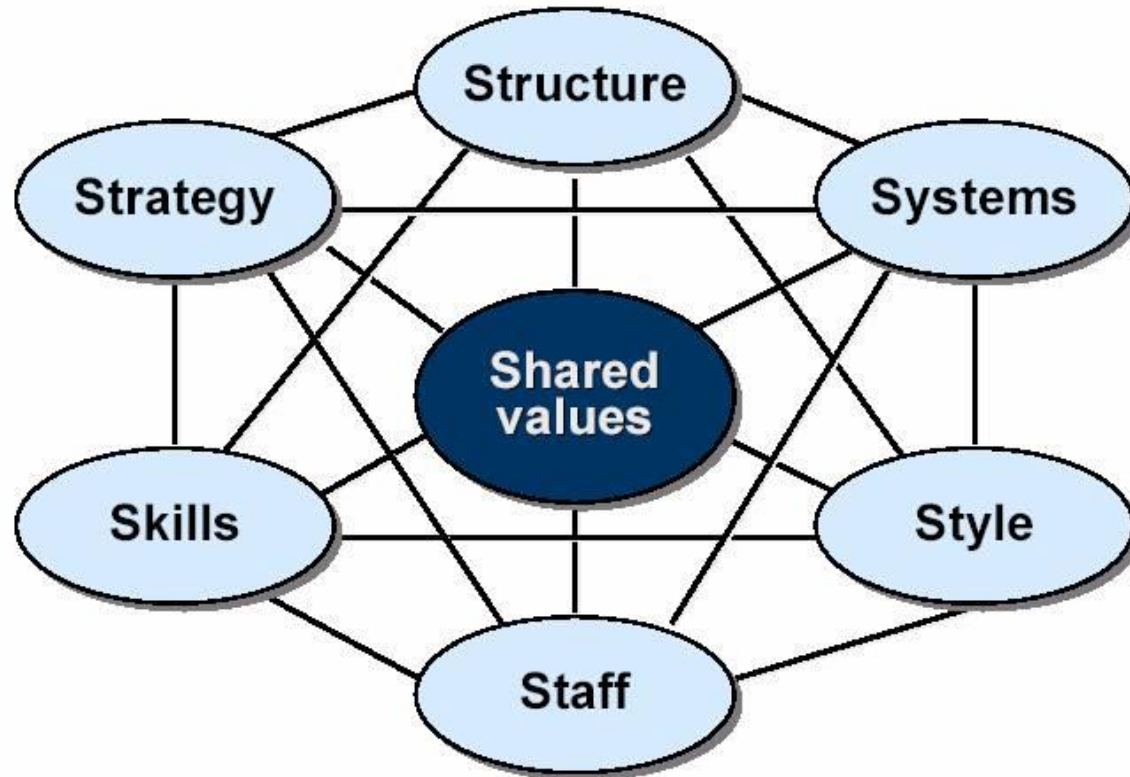
Mitä systeemisyyys tarkoittaa (tässä esityksessä)?

- Systeemisyyys on tapa tarkastella ihmistä ja ympäristöä kokonaisvaltaisesti *systeeminä*, jossa kaikki vaikuttaa kaikkeen
- huomio yksilöiden sijaan *ihmissuhteisiin* sekä järjestelmän osien välisiin ja sisäisiin vuorovaikutussuhteisiin
- Yhden osion muutos -> koko systeemissä tapahtuu muutos

Systeemisyyys on suhdeperusteista tai suhdelähtöistä työtä - se on työskentelyä suhteissa ja suhteiden kanssa

Toimintakulttuurin muutos – mitä se edellyttää?

McKinsey 7 S organisaatiomalli

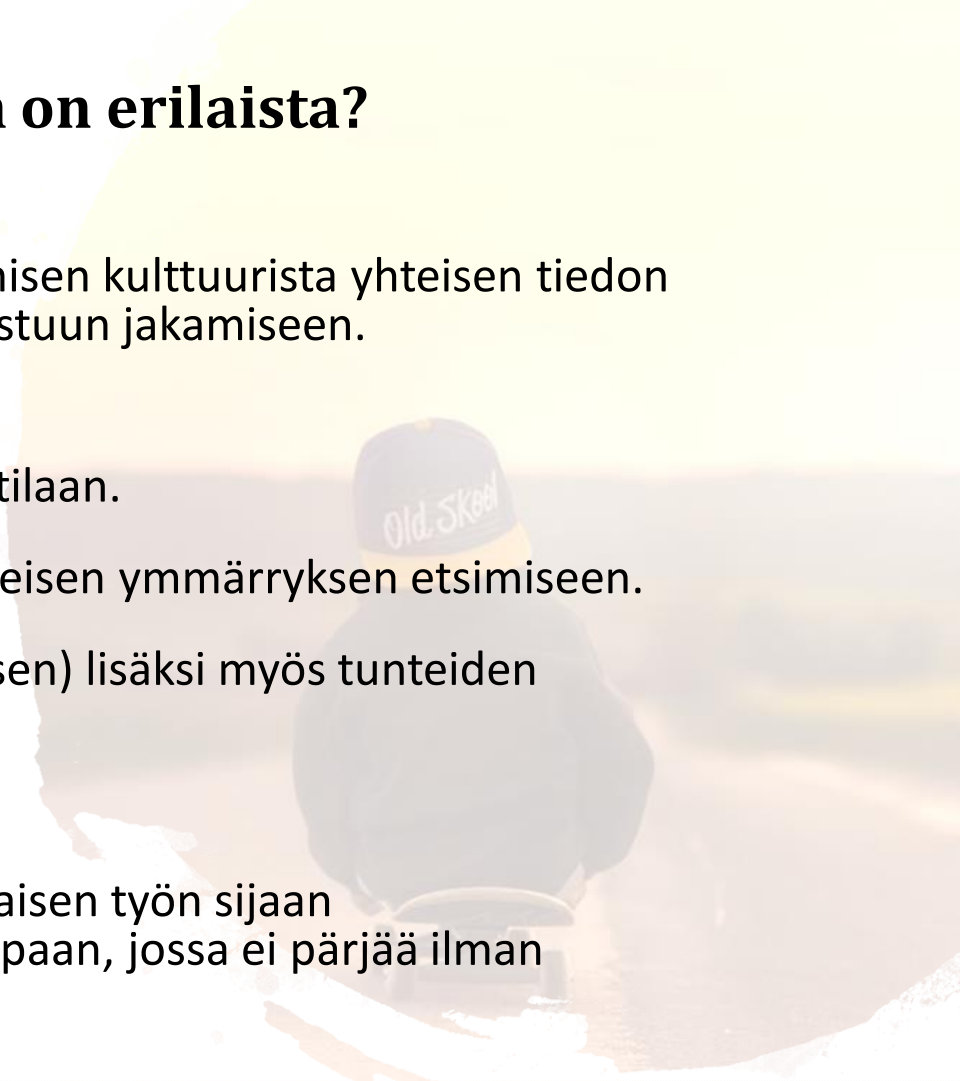
Mikä muuttuu?

1. Systeemisen ajattelun *periaatteet* ja ajattelua tukevat *menetelmät* tuodaan konkreettisesti työtä ohjaavaksi näkökulmaksi.
2. Systeemisen työskentelyn mahdollistava *rakenne* luodaan työyhteisöihin.
3. Laadukkaan asiakkaita koskevan *reflektion* tietoinen ja systemaattinen vaaliminen osana asiakastyötä.
4. Selkeät *tiimiroolit*: sosiaalityöntekijät, perheterapeutti, yksikkökoordinaattori, konsultoiva sosiaalityöntekijä, lapsen ja vanhemman työntekijät.
5. Pienemmät *asiakasmäärät*, mahdollisuus kohtaavan työn lisäämiseen.
6. Tiimin *yhteinen* vastuunotto asiakkaista.
7. Intensiivisempi, *kohtaavampi* työskentelyote asiakastyössä

Mikä systeemisessä työotteessa on erilaista?

Systeemisyyys 'pakottaa'

- Sosiaalityön yksintekemisen ja -pärväämisen kulttuurista yhteisen tiedon ja ymmärryksen rakentamiseen sekä vastuun jakamiseen.
- Kiirehtimisestä pysähtymiseen.
- Tietämisestä tietoiseen 'ei-tietämisen'—tilaan.
- Vastauksista ja nopeista ratkaisuksista yhteisen ymmärryksen etsimiseen.
- Byrokraattisten toimien (esim. kuulemisen) lisäksi myös tunteiden kohtaamistyöhön.
- Diagnostisesta kielestä arkikieleen.
- Asiantuntijoiden ja asiakkaiden rinnakkaisen työn sijaan monitoimijaiseen, holistiseen ajattelutapaan, jossa ei pärjää ilman dialogisia taitoja.

Miten systemiset **tiimit** rakentuvat sijaishuollossa?

Rakentuuko systeminen tiimi sijaishuollossa

- **lapsen ympärille?**
 - sijoitetun lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan rakentuva tiimi?
 - entä jos sijaishuoltopaikassa on monta lasta?
- **perheen tai aikuisten ympärille?**
 - minkä perheen: syntymä- vai sijaisperheen?
 - vai molempien perheiden (perhehoidon rinnakkaiset perheet)?
 - entä jos lapsella on monta sijaishuoltopaikkaa?
 - tai saman perheen lapsilla monta sijaishuoltopaikkaa?
- **ammattilaisten 'ympärille'?**
 - pysyvä sijaishuollon sosiaalityön systeminen tiimi?
 - sijaishuollon toimijoiden tiimi (ml. palveluntuottajat)?
 - monitoimijainen tiimi (esim. Sisukas-tiimi)?
- **joustavasti, tapauskohtaisesti (hybridi)?**

Olipa tiimimalli mikä tahansa, jos tiimillä on liikaa asiakkaita, se ei voi tehdä systemistä, suhdeperusteista työtä enempää kuin perinteinenkään tiimi.

~~none of my business~~

Mitä systeemisyys merkitsee **perhehoidossa**?

- **Perhehoito perustuu suhteisiin**
 - monia samanaikaisia, mutta usein eritahtisesti tai eri suuntaan toimivia 'systeemejä'.
- **Suhteiden ainutlaatuisuus**
 - Lapsi tulee sijaisperheeseen omine systeemeineen ja muodostaa sijaisperheen ja moninaisten palvelujen kanssa ainutlaatuisen suhteiden verkoston.
- **Suhteiden monisäikeisyys**
 - perhehoitoa leimaavat suhteiden moninaisuus, muutokset, katkokset, ylisukupolvisuus, erilaiset suhdejärjestelmät ja liittoumat.
- **Suhdetyötä alusta loppuun – ja vielä sen jälkeen!**
 - Suhteiden toimivuus perustuu luottamukseen.
 - Luottamuksen rakentaminen onnistuu parhaiten suhdeperustaisen ja tiiviin työskentelyn avulla.
 - Erityisesti alussa on liikuttava lapsen ja perheen oman tarinan liepeillä.

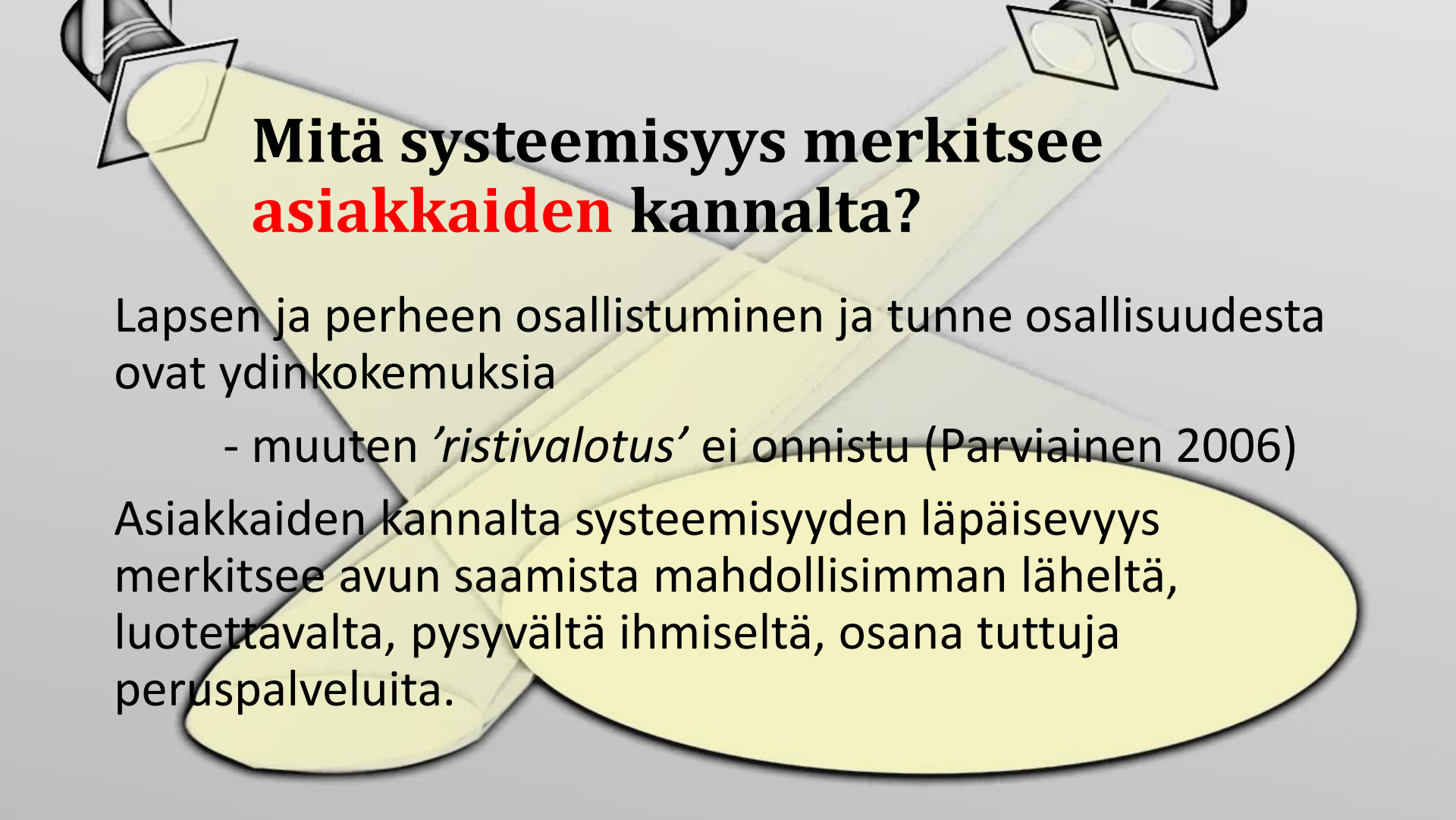
'Perhehoito on oikea systeemien 'runsaudentarv'

- oletpa perhehoitaja, sosiaalityöntekijä - tai puhumattakaan lapsi!

Mitä systeemisyys merkitsee **perhehoidossa**?

- Asiakkuudet ovat usein pitkiä ja rakentuvat luottamukselle
 - Tiimirakenne turvaa sen, etteivät lapsen asioita hoitavat työntekijät kokonaan vaihdu – ainakaan kerralla.
- Suhdetyö ei riitä – tarvitaan toimivat tukirakenteet
 - Esim. sosiaalityön ja sijaishuollon johtaminen, perhehoidon moniammatillisen tiimin rakentaminen, lapsen vastuusosiaalityöntekijä ja perhehoitajan vastuutyöntekijä, opetuksen, perus- ja erityispalvelujen ja tuen sekä muun lasten hyvinvointia tukevan toiminnan järjestäminen (Heino & Säles 2017).
- Lapsen, vanhemman ja perhehoitajan vastuutyöntekijä tukevat lapsen tärkeitä ihmissuhteita sekä vanhemman ja sijaisvanhemman välistä yhteistyötä.
- Moniammatillisen osaamisen hyödyntäminen varhaisessa vaiheessa jo ennen mahdollisia kriisejä.
 - Perheterapeutit avuksi!

'vaikuttavinta lastensuojelua tehdään suhteissa!'

Mitä systeemisyys merkitsee **asiakkaiden** kannalta?

Lapsen ja perheen osallistuminen ja tunne osallisuudesta ovat ydinkokemuksia

- muuten *'ristivalotus'* ei onnistu (Parviainen 2006)

Asiakkaiden kannalta systeemisyiden läpäisevyys merkitsee avun saamista mahdollisimman läheltä, luotettavalta, pysyvältä ihmiseltä, osana tuttuja peruspalveluita.

Mitä systeminen työote merkitsee käytännössä?

- Lapsi, perhe tai suku ei ole ”ongelma”, joten kenenkään ei tarvitse korjata ”ongelmalapsia” tai ”sukuvikaa”
 - Syntipukkeja ei etsitä eikä löydetä.
- Fokus systeemeissä (perhe ja ympäristö), jossa lapsi elää.
 - Ongelmat, ratkaisut ja vastuu löytyvät systeemien sisältä.
- Lastensuojelu on viranomaistyötä, joka vaatii myös aktiivista väliintuloja ja vallankäyttöä.
 - Kriisissä olevia perheitä täytyy ymmärtää kriisin keskellä – ja silti tulee tehdä päätöksiä. Terapeuttinen ja reflektiivinen työskentely ei poista virka-vastuuta.
- Pysyvän muutoksen aikaansaamiseksi on ajateltava systemisesti
 - täyttä varmuutta ei koskaan saavuteta - täytyy osata olla ”varmastí epävarma”.

’Monimutkaisen systeemin (verkoston) kanssa työskentely on monimutkaista.’

Lopuksi

Systeeminen toimintakulttuurin
muutos ainoastaan
lastensuojelussa ei tuota tuloksia.

Kyse on paljon *laajemmasta
muutostarpeesta*. Tarvitaan
kokonaisvaltaista, systeemistä
lapsi- ja perhepalveluiden
muutosta

– *vallankumousta!*

Videot

Mäntsälän lastensuojelun keskeisiä periaatteita.

<https://youtu.be/DhPX4yBS-U>

Terveisiä Hackneysta! Steve Goodmanin terveisiä systeemisen lastensuojelun toimintamallin edellytyksistä.

<https://youtu.be/4FtoKlR9LNQ>

Lisätietoa systeemisestä lastensuojelusta:

THL: [Lastensuojelun systeminen toimintamalli](#)

Lähteet

- Alho, Sirkka (2017) Perheiden tukena. Tutkimus kasvatus- ja perheneuvolatyöstä ja kollektiivisesta identiteetistä asiantuntijoiden tulkitsemina. Publications of the University of Eastern Finland Dissertation in Social Sciences and Business Studies; 153. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto.
- Goodman, Steve & Trowler, Isabelle (toim.) (2011) Social Work Reclaimed. Innovative Frameworks for Child and Family Social Work Practice. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Fagerström, Katarina (2016) Ihmissuhteita rakentava ja ylläpitävä lastensuojelutyö – Hackneyn malli ja systeeminen käytäntö lastensuojelutyössä. Työpaperi 42/2016. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131498/URN_ISBN_978-952-302-778-7.pdf?sequence
- Lahtinen, Pia & Männistö, Leena & Raivio, Marketta (2017) Kohti suomalaista systeemistä lastensuojelun toimintamallia. Keskeisiä periaatteita ja reunaehtoja. Työpaperi 7/2017. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/132169/TY%C3%962017_7_Kohti%20suomalaista_040417.pdf?sequence=1
- Lastensuojelun vallankumous. 30 päivää -lehti 1/2015, Talentia.
- Parviainen, Jaana 2006. Hyvä paha kollektiivisuus. Teoksessa Jaana Parviainen (toim.) Kollektiivinen asiantuntijuus. Tampere: Yliopistopaino Oy - Juvenes Print, 7–15.
- Petrelus, Päivi (2017) LAPE-hanke tuo systeemiseen työotteen lastensuojelutyöhön. Perheterapia-lehti 1/2017.
- Petrelus, Päivi (2017) Lastensuojelun systeeminen toimintamalli. Systeeminen lastensuojelu – yhteiskehittämispäivä 3.9.2017. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Systemisen mallin arviointi

Lisa Bostock ym. (2017) Scaling and deepening the Reclaiming Social Work model: evaluation report. University of Bedfordshire and University of Cardiff.

David Forrester ym. (2103) Reclaiming Social Work. An Evaluation of Systemic Units as an Approach to Delivering Children's Services. University of Bedfordshire.

Steve Cross ym. (2010) Reclaiming Social Work. London Borough of Hackney Children and Young People's Services. London School of Economics and Political Science.

Kiitos!

VALTAKUNNALLINEN
LASTENSUOJELUJÄRJESTÖ

Pia Lahtinen
Kehittämispäällikkö
Pesäpuu ry
etunimi.sukunimi@pesapuu.fi

